

ΑΙ ΙΕΡΑΙ ΜΟΝΑΙ ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ *

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τῆς «Θεολογίας» ἐδημοσιεύσαμεν ἐπιγραφὰς πέντε Μονῶν ἐπὶ τῶν Ἀγρᾶφων κειμένων μετὰ ιστορικός περί αυτῶν πληροφορίας, ἥδη συνεχίζομεν δημοσιεύοντες ἐπιγραφὰς καὶ ἐτέρων Μονῶν ὡς ἐπεσκέφθημεν.

Ἐν τῷ τέως δήμῳ Ἀργιθέας ἐπὶ ἀκραίας καταφερείας ἦτις ἐν τῷ μέσῳ δύο ὁροσειρῶν σχηματίζεται ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα «Μεσοβούνιον» ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μεσοβουνίου τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, εἰς ἀπόστασιν δὲ ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας κάτωθεν ὑπάρχει ὁ ὁμώνυμος συνοικισμὸς ἐξ 25 οἰκογενειῶν. Ἡ Μονὴ κεῖται ἐπὶ τερπνοτάτης τοποθεσίας περιβαλλομένη ὑπὸ ἐλάτων καὶ καστανεῶν, ἐντὸς δὲ τῆς αὐλῆς ῥέει ἄφθονον καὶ διαυγὲς ὕδωρ. Οὐδὲν τὸ ἄξιον ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ἐν τῇ Μονῇ, διότι ὁ ἀρχαῖος Ναὸς κατεδαφίσθη ὡς ἐτοιμόρροπος, ἀνοικοδομήθη δὲ ἕτερος τὸ 1904 ὁμοῖος τοῦ παλαιοῦ σχήματος Σταυροῦ, ἐν ᾧ ἐτοποθετήθη τὸ παλαιὸν ἐπίχρυσον Τέμπλον καὶ αἱ Εἰκόνας μετὰ χρονολογίαν 1618. Διεσώθησαν τρία τεμάχια τοιχογραφιῶν ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι αὐταὶ εἰσὶν τοῦ ἰδίου 17ου αἰῶνος. Παρερρημμένα εὐρωμεν Μηναῖα Ἐνετικῆς ἐκδόσεως τοῦ 1550 ἔτους ἧτοι ὀλίγας δεκαετηρίδας μετὰ τῆς τυπογραφίας τὴν ἀνακάλυψιν. Ἐπιχωριάζει ἡ ἐξῆς παράδοσις ἣν ἠκούσαμεν εἰς πολλὰ χωρία τῆς Ἀργιθέας. Κατὰ τὴν πανηγυρὶν 8 Σεπτεμβρίου συνέρρεον ὅπως καὶ ἥδη πλῆθος προσκυνητῶν, ἤρχετο δὲ κατ' ἔτος μία ἔλαφος ἀσθμαίνουσα κατὰ τὴν ὥραν τῆς Λειτουργίας ἧτις εἰσῆρχετο ἐν τῷ Ναῷ καὶ προσεκύνει τὴν Εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, εἶτα δὲ ἀμέσως ἐξήρχετο τοῦ Ναοῦ καὶ παρεδίδοτο τοῖς προσκυνηταῖς ἣν ἔσφαζον καὶ μαγειρεύοντες ἔτρωγον ἅπαντες τὴν μεσημβρίαν. Ἀλλὰ κατὰ ἓν ἔτος ἡ ἔλαφος ἠργοπόρησε νὰ ἔλθῃ ἐν ᾧ εἶχεν φθάσει ἡ μεσημβρία καὶ οἱ πανηγυρισταὶ διηπόρουν περὶ τούτου, ὅτε ἐφάνη σπεύδουσα πρὸς τὴν Μονὴν ὅπου οἱ προσκυνηταὶ συνέλαβον ἀμέσως αὐτὴν καὶ ἔσφαξαν μὴ ἀφίσαντες αὐτὴν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ναὸν καὶ προσκυνήσῃ ὡς κατ' ἔτος ἐγίνετο. Ἐκτοτε ὅμως ἔλαφος ἄλλη δὲν ἀνεφάνη πλέον εἰς τὴν Μονὴν κατὰ τὴν

* Εἰς τὸ προηγούμενον δημοσίευσμά μου περὶ τῶν Μονῶν τῆς Πίνδου (Θεολογία τευχ. ΚΒ—ΚΓ) σελ. 134 παρεσέφρυσαν δύο παροράματα τὰ ἐξῆς. στ. 27 ἀντὶ «Διάκονος Μελχισεδέκ» γρ. «Δίκαιος Μελχισεδέκ». Στ. 30 ἀντὶ «διήξεν» γρ. «διήλεν», ὁμοίως ἀντὶ «κρατῶν δίσκον μετὰ ἄρτον καὶ ἄλας» γρ. «κρατῶν δίσκον μετὰ ἄρτον καὶ οἶνον» (Γεν. ΙΔ' 18).

πανήγυριν. Εἶναι ἀληθές ὅτι περίξ τῆς Μονῆς πυκνότερον ὑπῆρχε δάσος ἐν ᾧ καὶ Ἰελάφοι καὶ Ἄρκτοι ἐνδιατῶντο εἰς παρωχημένην ἐποχὴν. Εἰς τὸν περίβολον τῆς Μονῆς ἐν περιόπτῳ τοποθεσία καὶ ἐν μέσῳ κυκλοτεροῦς πλατείας δεσποζούσης τῶν περίξ ὑπάρχει μέγα δένδρον «Μελόκενδρος» οὔτινος τὸν κορμῶν. τρεῖς τοῦλάχιστον ἄνδρες δέον νὰ περιπτυχθῶσιν ἵνα περιβάλωσι. Ἐν τούτῳ τῷ δένδρῳ λέγεται ὅτι ἀνευρέθη ἡ μικρὰ πολιοῦχος τῆς Μονῆς Εἰκὼν. Κατὰ περιεργον δὲ τρόπον ὅλοι οἱ κλάδοι τοῦ δένδρου δὲν εἶναι ὀριζόντιοι ἢ κατακόρυφοι, ἀλλὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν κλίνουναι πρὸς τὸν Ναόν, ἔξ οὗ οἱ χωρικοὶ λέγουσιν ὅτι προσκυνῶσι τὴν Ἱερὰν Εἰκὼνα, ἔξ οὗ καὶ πολὺν σεβασμὸν εἰς τὸ δένδρον τοῦτο ἀποδίδουσι, κατ' ἔτος δὲ εἰς τὴν πανήγυριν, πάντες κόπτουσι ἔξ εὐλαβείας μικροῦς κλάδους.

Ὡς εἶπομεν κάτωθεν τῆς Μονῆς εἰς τὴν μεγάλην κατωφέρειαν ὑπάρχει τὸ μικρὸν χωρίον Μεσοβούνιον, ὅπερ ἔχει ὡς ἐνοριακὸν ἀρχαῖον σκοτεινὸν Ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐνθα ἀνεγνώσαμεν τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Ἰστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διὰ δαπάνης καὶ κόπου Καλ. . . . καὶ Παρασκευῆς ἀρχιερατεύοντες τοῦ Πανιερωτάτου Ἐπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου κυρ. Ἀνανίου ἔτους 1637. ΑΧΛΖ».

Εἰς τὸν τέως δῆμον Γόμφων ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ Σιάμου ἐπὶ κατωφερείας καὶ αὕτη κειμένη, ὥραν ἀπέχουσα τοῦ χωρίου Σιάμου.

Διασώζεται μόνον ὁ Ναὸς σχήματος Σταυροῦ ἀγιογραφημένος με χρυσοποικηλτον Τέμπλον καμαροσκέπαστος ἀντὶ Τρούλλου ἔχων ἐν τῷ μέσῳ ἡμισφαίριον ἐφ' οὗ ὁ Παντοκράτωρ. Εἰς τὴν εἴσοδον ἀνέγνωσα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. «Ἰστορήθη ὁ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς τῆς παναγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος τοῦ σεβασμίου καὶ εὐδαγοῦς Μονιστηρίου τοῦ κατὰ τὴν κόμην κειμένου τῆς ἐπιλεγομένης Σιάμου διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης Τιμοθέου Ἱερομονάχου καὶ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου καὶ ἐτέρων συνδρομητῶν Παναγιώτου Ἱερέως Κωνσταντίνου Δήμου καὶ πλείστον. Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου καὶ Θεοφιλεστάτου Ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου κ. κ. Κλήμεντος. Ἡμῖν δὲ ἔλεος γένοιτο ἢ οὐράνιος καὶ προσκυνητὴ Τριάς ὁ τῶν ὄλων Θεός, διὰ χειρὸς Δημητρίου Ἀναγνώστου ἔτει ΑΧΠΒ (1682), Ἰουνίου ΚΕ'—ΝΕ'». Εἰς τὴν Ἱερὰν πρόθεσιν ἀναγράφονται ἐν τοῖς δυπέτοις τὰ ἐξῆς ὀνόματα: Ἀρχιερέων Φαναρίου—Ἀθανασίου Εὐθύμιου Δαβίδ Ἰωσήφ Κλήμεντος Ἀνανίου Ἀρ-

σενίου Ἀνθίμου. Παρεροισμένα πλείστα βιβλία ἐνετικῶν ἐκδόσεων, εἰς τὸ ἐξώφυλλον ἑνὸς τούτων ἀνέγνωσα τὰ ἐξῆς: «Ἰουνίου 23 ἡμέρα δευτέρα, ἰδοὺ σημειῶνω δι' ἐνθύμησιν εἰς τὰ ΑΨΞΓ ἔγινε σημεῖον ἐν τῷ Ὄρθρῳ καὶ ἐφάνη ἕνα εἶδος με οὐρά καὶ ἔτροχε πρὸς τὸν ἥλιον καὶ ἔκαμε βρόντων μέγαν ὡς τόπη, καὶ εἰς τὰς κα' Μαΐου εὐρέθησαν φίδια πολλὰ εἰς τοῦ Ζάγκου καὶ ἦταν καὶ ἕνα μεγάλο πολλὰ ὅπου ἔπερνε τὰ μικρότερα, καὶ τὸ ἔσημείωσα δι' ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων». Ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκονίζεται ὡς συνήθως ἡ Ἁγία Τριάς συμβολικῶς ὑπὸ τριῶν Ἀγγέλων οὓς διακονεῖ ὁ Ἄβραάμ καὶ ἡ Σάρρα. Παρεροισμένον εὖρον καὶ ἐν ἀντιμίνσιον ἐπὶ χονδροῦ ὑφάσματος (καναβάτσας) ἔφ' οὗ ἐν τῷ μέσῳ εἰκονίζεται ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἐπ' αὐτοῦ δὲ ὁ Κύριος οὐχὶ με τεταμένας τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἐμπρὸς δεδεμένας διὰ σχοινίου ἄνευ ὄμων καλάμου καὶ πορφύρας, ὡς βάσις δὲ τοῦ Σταυροῦ εἶνε ὁ Τάφος, εἰς δὲ τὰ τέσσαρα ἄκρα εἰσὶν τὰ τέσσαρα σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν. Ἐκατέρωθεν τοῦ Σταυροῦ ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς. «Θυσιαστήριον θεῖον καὶ ἱερὸν ἁγιασθὲν παρὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος εἰς τὸ ἐπιτελεῖν ἐν αὐτῷ τὰ θεῖα ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. Ἱερουργηθὲν καὶ εὐλογηθὲν παρὰ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου τῆς ἁγιοτάτης Μητροπόλεως Σερρών κ. κ. Ἀνθίμου, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος διὰ πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων. Σερρών Ἀνθίμος, ἔτος ΖΣΑ (1693)—Ν." Α.—Τὰ γράμματα ὅλα εἶναι ἰσοψηφὴ μεγάλα βυζαντινὰ λίαν καλλιτεχνικά. Ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος εἰς σκολικόβροτον ἐροάριον εὖρον δεδεμένον χειρογράφων τόμον ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, ὅστις ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς γραφῆς, φαίνεται ὅτι ἐγράφη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐμπεριέχει δὲ συναξάρια διαφόρων ἁγίων, καὶ κανόνας. Τὰ κελλία τῆς Μονῆς ὅλα εἰσὶν ἐρείπια, ἐστέρησε δὲ καὶ ἡ κρήνη τοῦ ὕδατος. Ἐν τῇ Μονῇ ἐτέλεσα τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν τῇ 26 Σεπτεμ. ἐπὶ τῇ μνήμῃ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου διανυκτερεύσας ἐν ὑπαίθρῳ, προσελθόντων ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Σιάμου. Πρὸς τούτους ὠμίλησα λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς ρήσεως τοῦ ἡγαπημένου μαθητοῦ τοῦ Κυρίου «Θεὸν οὐδεὶς ἀπόποτε τεθέεται» (Α' Ἰω. Α. 12) ἀναπτύξας ὅτι δὲν βλέπωμεν μὲν τὸν Θεόν, πλὴν ἐγγὺς ἡμῶν ἐστὶν ὁ Κύριος ὅταν ἀκολουθῶμεν τὸ θεῖον θέλημα. Ἐξῶθεν τὸν Ναὸν κοσμοῦσι Ροδιακὰ πινάκια.

Τὴν Ἱερὰν Μονὴν Σκλαταίνης περιέγραψα εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τῆς «Θεολογίας». Μεταξὺ τῆς Μονῆς καὶ τοῦ χωρίου Σκλάταινα

ὑπάρχει παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὅπερ ἐντὸς ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Ἀνιστορήθη τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Προτύλου τῆς Ἐκκλησίας διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδους τοῦ Ἱερέως καὶ Οἰκονόμου κ. κ. Ἰωάννου τοῦ Παπαδάκη, ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς ἀνωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου κ. κ. Ἀνανίου ἔτη ΑΧΛΕ» (1635).

Ἐν τῷ τέως δήμῳ Ἰτάμου εἰς τὰς πρὸς τὴν πεδιάδα Καρδίτσης ὑπαρθείας τῆς Πίνδου, ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βελεσίου μίαν ὥραν ἀπέχουσα τοῦ ὁμωνύμου χωρίου. Οὐδὲν ἄλλο σήμερον ὑπάρχει εἰμὴ μέγας σωρὸς ἐρειπίων. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἀγρῶφων τὸ 1854 ἔτος οἱ Τούρκοι ἔκαυσαν τὴν Μονὴν καὶ τὸν Ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὄνοματι τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, ἀνηγέρθη δὲ τὸ 1890 ὑπὸ τῶν κατοίκων νέος Ναὸς οὐδὲν ἔχων τὸ διαφέρον. Ἐξῶθεν τῆς Μονῆς ὄρει ἀφθονοῦ ὕδωρ ἐντὸς μαρμαρίνης ἀρχαίας σαρκοφάγου, ὅλα δὲ τὰ περὶ κτήματα τῆς Μονῆς τὰ κατέχει ἤδη ὁ Ἑνοριακὸς Ναὸς Βελεσίου, ἔνθα ὑπάρχει καὶ ἀργυροῦν κιβώτιον μὲ ἀγία Λείψανα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Ἀκραγαντίων, ἀνῆκον εἰς τὴν Μονήν, μέχρι τοῦ νῦν μεγάλως τιμωμένου ὑπὸ τῶν πέριξ χωρίων. Ὁ Ἐφημέριος τοῦ χωρίου διέσωσε τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς παριστώσης τὸ Γενεθλίον τῆς Θεοτόκου, καὶ ἑτέραν μικρὰν μὲ τὴν προτομὴν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Ἀκραγαντίων.

Μίαν ὥραν περίπου μικρὰν τῆς κομποπόλεως Μουζακίου προτευούσης τοῦ τέως δήμου Γόμφων ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην καὶ ἀνωθεν ἐπὶ βράχων κειμένη. Ὁ Ναὸς καὶ οὗτος σχήματος Σταυροῦ πολὺ μικρῶν διαστάσεων ἀγιογραφημένος καμαροσκέπαστος ἀνευ Τρούλλου εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἡμισφαίριον ἐφ' οὗ ὁ Παντοκράτωρ. Τὸ Τέμπλον χρυσοποικίλον μὲ δύο σειρὰς ἀνωθεν μικρῶν εἰκόνων μὴ φορητῶν. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος παρίσταται ὄρθιος ὀλόκληρος μὲ στρατιωτικὴν στολὴν ἀνιππος ὡς μέχρι τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος εἰκονίζοντο οἱ Ἅγιοι Γεώργιος καὶ Δημήτριος, ὅτε ὕστερον ἐπεκράτησε νὰ ἱστορῶνται ἐπιπλοι. Ὅπισθεν τῶν Εἰκόνων τοῦ Τέμπλου τοῦ Σωτῆρος, τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρομοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀναγράφεται «ἔτει ΖΠΙΙ» (1602) ἐπὶ ἑτέρας δὲ πολυπροσώπου Εἰκόνος τοῦ Τέμπλου παριστώσης τὴν Ἁγίαν Τριάδα διὰ τῶν τριῶν Ἀγγέλων ὡς καὶ ἄλλους Ἱεράρχας καὶ Μάρτυρας, ἀναγράφεται «ἔτει ΑΦΥΘ Ν» ΙΒ (1599). Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ οὐδεμία ὑπάρχει ἐπιγραφὴ, ἴσως αὕτη κατέπεσε διότι ἀνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ καὶ κάτωθεν τῆς μεγάλης τοιχογραφίας

τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ὡς ἐσυνειθίζετο νὰ ἱστορεῖται ἡ Εἰκὼν αὕτη εἰς τὴν θῆσιν αὐτήν, ἔχει ἀντικατασταθῆ τὸ ἐπίχρισμα τοῦ τοίχου διὰ νέου ἀσβεστόματος. Δεξιὰ ὁμῶς τῷ εἰσερχομένῳ ἐπὶ τοῦ τοίχου παραπλευρῶς τῆς Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος ὑπάρχει με ἀρχαῖα βυζαντινὰ γράμματα ἢ χρονολογία μόνον «ἔτει ΖΡΞΒ» εἰσδυναμούσης με τὸ 7165 ἢ 1657. Εἰς ἓν δὲ τῶν Βημοθύρων με τὴν παράστασιν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἀναγράφεται «Ἱστορήθη ὁ θεῖος Τέμπλος ἔτει ΖΡΝ». Εἰς τὴν Πρόθεσιν ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς ὀνόματα «Μνήσθητι Κύριε τῶν κτητόρων Εὐθυμίου Ἀρχιερέως, Καλλίστου Ἀρχιερέως, Δαμιανοῦ, Ἰακώβου, Ῥαφαήλ, Γαβριήλ, Νικηφόρου Ἱερομονάχων». Ἐπὶ κιβωτίου Ἱερῶν Λειψάνων «Τὸ Ἱερὸν κιβώτιον ὑπάρχει τοῦ Ἱεροῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Μοναστηρίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς γεννήσεως ἐκ τῆς κόμης Πετρίλου ἐξ Ἀγραφῶν παρὰ τοῦ Ἡγουμένου Ἀνανίου Ἱερομονάχου ἔτει 1877». Ὁ μικρὸς Νάρθηξ εἶναι μεταγενέστερος ἄνευ ἀγιογραφιῶν.

Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἔχει ἰδιάζουσαν σημασίαν διότι ἐνταῦθα παρὰ τὸ πλησίον σπηλαιον ἐγεννήθη ὁ Στρατάρχης τῆς Ρούμελης Γεώργιος Καραϊσκάκης ὑπὸ Καλογραιῆς ὑπηρετούσης ἐν τῇ Μονῇ καὶ καταγομένης ἐκ χωρίου τινὸς τῆς Ἄρτης. Κατὰ δὲ τὴν παράδοσιν ἐκ τοῦ Σπηλαιίου βρέφος παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Τσέληγκα Καρα - Ἴσκου εἰς τὸ ὀκτώωρον ἀπέχον χωρίον Λεοντίτου ἔνθα διήλθε τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἐφορτάσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπισήμως ἡ ἑκατονταετηρὶς τοῦ ἐνδόξου θανάτου τοῦ ἥρωος ἐν Φαλήρῳ ὡς γνωστὸν πεσόντος, ἐν τῷ κάτωθι τοῦ Σπηλαιίου χωρίου Μαυρομάτιον ἔνθα προσῆλθον οἱ ἐπίσημοι, ἐκεῖθεν δὲ ἀνελθόντες εἰς τὸ σπήλαιον ἐνετοίχησαν μαρμαρίνην πλάκην ἀναγράφουσαν «Ἐνταῦθα ἐν ἔτει 1782 ἐγεννήθη ὁ Στρατάρχης Γεώργιος Καραϊσκάκης».

Ἡ πλησίον τῆς Μονῆς Γέφυρα τοῦ μεγάλου χειμάρρου ὀνομάσθη «Γέφυρα Καραϊσκάκης», καὶ ἡμεῖς ἐπροτεινόμεν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἵνα καὶ ἡ Μονὴ Ἁγ. Γεωργίου ὀνομασθῆ «Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεωργίου Καραϊσκάκης» ὡς οἱ ἐπίσημοι ὀήτορες τῆς ἐσορτῆς ἠξίωσαν λίκνον τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος τὴν Μονὴν ταύτην ὀνομάσαντες, ἀλλ' οἱ Ἁγιοὶ ἀδελφοὶ τῆς ληξιάσης Συνόδου ἀπέρριψαν τὴν πρότασίν μας ἄνευ δικαιολογίας.

Ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Καρδίτσης ἐν τῷ τέως δήμῳ Καλλιφωνίου ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Φανερωμένης Καλλιφωνίου ἡμίσειαν ὄραν ἀπέχουσα τοῦ ὁμωνύμου χωρίου. Ὁ Ναὸς εἶναι κτίσμα τῶν νεωτέρων

χρόνων, δρομικοῦ θυμῶν καμαροσκέπαστος με 8 κίονας ἐξ ὧν οἱ τέσσαρες μεσαῖοι στηρίζουσι τὸν Τροῦλλον. Τὸ κτίριον εἶναι καλλιτεχνικὸν καὶ στερεόν, καίτοι ἀσταθῆς τὸ ἔδαφος ὡς ὅλον τὸ θεσσαλικὸν λόγῳ τῶν πολλῶν ὑδάτων, κακότεχνος ὅμως ἡ τοιχογραφία ὡς αὕτη ἤρχισεν ἐκπίπτουσα ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἔχει πλῆθος παραστάσεων ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Γραφῆς δι' ἃς κόπον ἀναμφιβόλως πολὺν καὶ περιττὸν κατέβαλεν ὁ ζωγράφος.

Εἰς τὴν θύραν τοῦ γυναικωνίτου ὑπάρχει ἐπὶ πλακῶς ἡ χρονολογία «1834». Ἐκ τῆς πλαγίας θύρας τοῦ Ναοῦ ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς «Ἄνιστορήθη τε καὶ ἐκαλλωπίσθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ τιμωτάτου Ἐπιτρόπου κ. Ἀναγνώστου, ἀρχιερατεύοντος Λαρίσης κ. Ἀναγνώστου οὔπερ καὶ ὄνπερ Κύριος διαφυλάττει εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδῳ ἀμῆν. Ἐτει σωτηρίῳ 1840 ἐν μηνὶ Μαίῳ 15. Δι' εὐτελοῦς χειρὸς Ἀθανασίου Παγώνη Βραχιώτου». Ἐξωθεν τοῦ Ναοῦ σημειοῦται ἡ θέσις ἔνθα κατὰ τὴν παράδοσιν εὐρέθη ἡ μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, εἰς ἣν θεῖον ἀγέβλυξεν ἁγίασμα. Ἀλλὰ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ἡ Μονὴ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Τοῦρκικοῦ στρατοῦ, ἐστέρησε δὲ ἔκτοτε τὸ ἁγίασμα, διότι ὡς λέγεται Τοῦρκος ἀξίωματικὸς οὕρισε εἰς αὐτὸ.

Εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τῆς μεσαίας θύρας τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει ἐξωγραφισμένος Σταυρὸς ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν τὰ ἀρχικὰ γράμματα ἡτῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς ὡς ἐξῆς

I. N.	B. I.
I Σ.	X P.
N.	K.
A Π	M G
Φ X	Φ Π
X X	X X
Θ Θ	Θ Θ
G T T	X E N
T C	Λ Φ
T K	Π Γ
A	K

Ἡ παράστασις αὕτη εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἀπαντᾶται καὶ εἰς ἄλλους Ναοὺς.

Ἡ Μονὴ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου μεγάλη δὲ τελεῖται πανήγυρις κατὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς Κοιμήσεως, ὅτε πλῆθος μέγα συρρέει ἐξ ὅλης τῆς Θεσσαλίας, συντελούσης καὶ τῆς ὥραίας τοποθεσίας.

ἐν τῇ πεδιάδι, τῆς Μονῆς περιβαλλομένης ὑπὸ δάσους πετελεῶν, ἐχούσης δὲ καὶ ῥέων ὕδωρ. Ἡ Μονὴ ἦτο παρεκκλήσιον τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ Καλλιφωνίου, προτάσει δὲ ἡμῶν διὰ Διατάγματος ἀνεγνωρίσθη ὡς Μονή.

Τὴν παρουσιασθεῖσαν ἀντίδρασιν ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξε Μονή, ἀνέτριψεν ἢ εἰς τὸ ἀργυροῦν κιβώτιον ἔνθα ἡ πολιούχος μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ὑπάρχουσα ἐπιγραφή «Ἐγινε τὸ Ἱερὸν κιβώτιον τῆς ἁγίας Φανερωμένης ἐκ χωρ. Καλλιφωνίου, διὰ δαπάνης τοῦ πανοσιοτ. κ. Θεοκλήτου Ἡγουμένου τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ διὰ συνδρομῆς τῶν αἰδεσιμοτάτων Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἱερέων καὶ τῶν κυρίων Κωνσταντίνου, Γεωργίου, Κωνσταντίνου, Ἰωάννου καὶ τῶν λοιπῶν, εἴη εἰς μνημόσυνον αὐτῶν αἰώνιον. Γέγονε δὲ διὰ χειρὸς Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου χρυσοχῶν, Παναρέτου Μχ. Ἀθανασίου, σὺν καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Γεωργίου ἐκ Περτούλη Ἀσπροποτάμου 1859—1 Ἰανουαρ. Τρίκκαλα».—

Ἐν τῷ τόῳ δὴμῳ Μενελαΐδος ἐντὸς δασώδους κλιτύος τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Ῥεντίνης μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου χωρίου, τιμωμένη εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Ἀγκύρας τῇ 22 Μαρτίου ἑορταζομένου. Ἡ Μονὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ μέγα τετράπλευρον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῦοῦ κεῖται περικαλλῆς ὁ Ναὸς ἔχων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ Νάρθηκος δύο παρεκκλήσια, ἀριθμοῦσα δὲ ὑπὲρ τὰ πενήκοντα κελλία. Ἐτερον δὲ κεκορυθμένον παρεκκλήσιον καμαροσκέπαστον ὑπάρχει ἐν τῷ μέσῳ τῆς σειρᾶς τῶν Κελλίων παραπλεύρως τοῦ Ἡγουμενίου ἀγιογραφημένον μὲ ὠραῖον χρυσοποιικτον Τέμπλον ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, κάτωθεν δὲ τούτου θολωτῆ κρύπτη εἰς ἣν κατέρχεται διὰ μικρᾶς καταπακτῆς ἔνθα ἀπέκρυπτον τὰ τιμαλφῆ. Εἰς τὸν σκοτεινὸν τούτον θάλαμον εἶδομεν πλῆθος κονιοποιημένων ἀρχαίων χειρογράφων καὶ βιβλίων, ἐξ ὧν οὐδὲν ἠδυνήθημεν λόγῳ τῆς φθορᾶς νὰ ἐκλέξωμεν.

Ὁ Ναὸς τῆς Μονῆς ἴσως εἶναι ὁ περικαλλέστερος ὅλων τῶν ἄλλων Ναῶν τῆς περιφερείας. Ἀγιογραφημένος μὲ Τροῦλλον ἐν τῷ μέσῳ καὶ Τέμπλον σκαλιστὸν ἐπίχρυσον ἐξαιρέτου τέχνης, ἔχει κάτωθεν ὑπογείως κρύπτην εἰς ἣν κατέρχεται διὰ μικρᾶς κλίμακος εἰς τὸ βόρειον τοῦ Ναοῦ μέρος, ἔνθα ἐτοποθέτουσιν κατὰ σειρὰν τὰ κρανία τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς πινὰ τῶν ὁποίων καὶ ἤδη διατηροῦνται ἐν τῇ θέσει των. Ἡ Μονὴ εἶχε μεγάλην φήμην εἰς τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους καὶ πλοῦτον πολύν, εἶχε μετόχιον ἐν Μόσχῃ ἐξ οὗ καὶ μέχρι

τοῦ νῦν φέρεται τὸ ὄνομα «Τὸ Ῥωσσικόν», ἐκεῖθεν δὲ εἶχε πλήθος πολυτίμων ἀμφίων καὶ σκευῶν, καὶ ἠρίθμη ὑπὲρ τοὺς 50 Μοναχοὺς, ὑπαγομένη ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Λιτῆς καὶ Ρεντίνης. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἡ Μονὴ ἦτο ἔρημος ἐς οὗ καὶ τὰ πάντα ἐσπλήθησαν, καὶ τὰ κελλιὰ ἐκατεστράφησαν, πρὸ διετίας ὅμως ἐπανιδρυσάμεν αὐτὴν διὰ Διατάγματος, καὶ ἤδη ἀριθμεῖ τρεῖς Μοναχοὺς οἵτινες τῇ συνδρομῇ τῶν πέριξ χωρίων προσπαθοῦσι νὰ ἀναστειλώσωσιν αὐτήν.

Περὶ τῆς Μονῆς ἔγραψαν ἐπισκεφθέντες αὐτὴν ὁ τότε Ἱεροκῆρυξ Ἰωακείμ Σπετσιέρης ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Χριστ. Ἀρχ. ἐταιρείας (Ἰουν 1908 σελ. 68) καὶ ὁ Ἀμερικανὸς ἐταῖρος τῆς ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῆς σχολῆς D. Quinn. Ὁ ἐκ Ρεντίνης φιλομαθὴς νέος φοιτητὴς τῆς Φιλολογίας κ. Εὐρ. Στέφος μοὶ ἐπρομήθευσεν κατὰ τὴν ἐν τῇ Μονῇ διαμονὴν μου ἀμφοτέρωτα τὰ δημοσιεύματα, πλὴν τὸ τοῦ D. Quinn εἶναι ἄνευ ἀρχῆς καὶ τέλους καὶ πρὸς τὸ παρὸν δὲν δύναμαι νὰ εἰκάσω ἂν πρόκειται περὶ αὐτοτελοῦς φυλλαδίου φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν «Χριστιανικαὶ Ἐπιγραφαὶ ἐν τῇ Πινδικῇ χώρᾳ» ἢ εἶναι ἀπόσπασμα φιλολογικῆς τινὸς ἐνιαυσίου Ἐπετηρίδος, ἐξ οὗ καὶ ἀγνοῶ τίς πρῶτος ἐκ τῶν δύο ἐδημοσίευσεν τὰς Ἐπιγραφάς. Οὐχὶ ὅμως ἄνευ περιεργείας παρατηρῶ ὅτι ἀμφοτέροι δημοσιεύουσι ἐπιγραφὴν μὴ ὑπάρχουσαν σήμερον καὶ τοὶ σημειοῦσι τὴν θέσιν ἐν ἣ κεῖται, ἐξ ἄλλου δὲ ἀμφοτέροι παραλείπουσι ἐπιγραφὴν κειμένην εἰς εὐκρινὲς μέρος, δηλ. τὸ λάθος τοῦ ἑνὸς τὸ παρακολουθεῖ καὶ ὁ ἕτερος.

Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ. «Εἰς αἶδιον μνήμην ἀνιστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ εὐγενεστάτου ἄρχοντος Κυρίου Φράγκου καὶ Μόσχου, καὶ ἡγουμενεύοντος Θεωνᾶ Ἱερομονάχου, χεῖρ Ἰωάννου ζωγράφου ἀχξβ (1662) μηνὶ Ὀκτώβριος». Ἡ ἄνω ἐπιγραφὴ ἀναγράφει ὅτι ὁ Ναὸς τιμᾶται εἰς μνήμην τῆς Θεοτόκου, ὄντως δὲ μέχρι τοῦ νῦν πανηγυρίζει κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Κοιμήσεως, πλὴν φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ Μονὴ κέκτηται τὴν κάραν τοῦ Ἀγ. Βασιλείου Ἀγκύρας κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους διεφημίσθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου.

Ἡ ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἦν δημοσιεύουσιν ἀμφοτέροι οἱ προαναφεροθέντες ὡς ὑπάρχουσαν ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ ἀριστεροῦ παρεκκλησίου, δὲν ὑπάρχει οὔτε ὑπῆρξεν εἰς ἣν θέσιν ἀναγράφουσι, διότι τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ τοίχου οὐδεμίαν παρουσιάζει φθορὰν, ἴσως ἀλλαχού νὰ ὑπῆρχε ἐξαφανισθεῖσα ἐκ τῆς φθορᾶς τῶν ἐπιχρισμάτων, ἔχει δὲ οὕτως

«Ἱστορήθη τὸ θεῖον καὶ Ἱερὸν παρεκκλήσιον τοῦτο τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων πέτρου καὶ παύλου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου μυρέων σὺν τῷ Ἱερῷ καταπετάσματι δι' ἀναλωμάτων τοῦ πανοσ. καθηγουμένου ἐν Ἱερομονάχοις κ. Δοσιθέου υἱοῦ Κωνσταντὶ ἐκ ἀθήνης ρενδίνης εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ τῶν γονέων, ἔτει σωτηρίῳ 1743 Ἰουνίος». Ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου εἰκονίζεται ἐν Τοιχογραφίᾳ ὁ κτήτωρ Ἠγούμενος ἐν Ἱεραικῇ περιβολῇ κρατῶν εἰς τὴν τεταμένην παλάμην τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀπεικόνισμα τοῦ παρεκκλησίου. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐντὸς τοῦ Ναοῦ εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον εἰκονίζονται οἱ δαπανήσαντες διὰ τὴν ἱστορήσιν αὐτοῦ ἄρχοντες Φραῦγκος καὶ Μόσχος περιβεβλημένοι ποδήρεις χιτῶνας καὶ κρατοῦντες ἀμφοτέρω ἀπεικόνισμα τοῦ μεγάλου Ναοῦ.

Ἐπὶ Εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Βασιλείου Ἀγκύρας ἀναγράφονται τὰ ἑξῆς: «Εἰκὼν τις αὕτη; Βασιλείου Ἀγκύρας; τίς ἱστόρησε; συνδρομὴ Δοσιθέου, τίς Δοσιθεός; ὁ ἐν Μονῇ Ρενδίνης ἡγουμενεύσας καλῶς καὶ θεαρέστως δαπάναις τίνος ἢ Εἰκὼν ἱστόρηται; Τῶν Χριστιανῶν τῶν ἄγαν φιλοθέων, ὄντως ὁ μισθὸς ἄξιος τοῦτο πέλει. ἔτος 1803 Δεκεμ. 20.». Ἐπὶ εἰκόνος τῆς Θεοτόκου. «Ἐγινε τὸ παρὸν δι' ἐξόδων τοῦ κυρ Κωνσταντίνου καὶ υἱοῦ χωρίου Ρενδίνης ἔτ. 1724 Ἰουλίου 9.». ἐπὶ Εἰκόνος τοῦ Κυρίου «ἐπλύθη ὑπὸ Α. Π. Γούναρη 1879», ἐπὶ κυτίου ἀργυροῦ Λειψάνων «Ἐτει 1780».

Ἐνωθεν τῆς θύρας τοῦ ἐκ δεξιῶν παρεκκλησίου. «Ἀνιστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς οὗτος τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδοις Ροδιανοῦ Μοναχοῦ καὶ ἀρχιερατεύοντος Παλατίου καὶ συνδρομῆς Κυρίτση Γιαννάκη καὶ προηγουμένου Χριστοφόρου Ἱερομονάχου καὶ ἡγουμενεύοντος Ζαχαρίου Ἱερομ. χείρ. Ἰω. ζωγράφου ΑΧΟΞ—Ἰωάσαφ Παχωμίου Ἱερομ.». Ἀτυχῶς ἢ ἄνω ἐπιγραφή δὲν ἀναγράφει ποίας Ἐπισκοπῆς Ἀρχιερεὺς ἦτο ὁ Παλάτιος, ἐξ οὗ θὰ ἐφαίνετο ἂν κατὰ τὸ 1676 ὑπῆρχεν ἢ Ἐπισκοπὴ Λιτῆς καὶ Ρενδίνης, ἣτις ἀναφέρεται καὶ ἐν τῇ Τουρκογαεσία. Εἰκὼν τῆς ὀδηγητρίας μὲ χρονολογίαν 1588 ἦν ἀναφέρει ὁ D. Quinn δὲν ὑπάρχει νῦν, ἐνῶ οὐδόλως ἀναφέρεται ἢ ἄνω ἐπιγραφή ὑπ' ἀμφοτέρων.

Ἐνωθεν τῆς κόγχης ἔξωθεν τοῦ Ἱεροῦ ὑπάρχει ἐπὶ πλακὸς ἐπιγραφή μὲ σύντετμημένας καὶ περιπεπληγμένας λέξεις, ἣν ἀπετύπωσε πιστῶς καὶ ἀντέγραψεν ὁ λόγιος καθηγητὴς τῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων Στρατηγὸς κ. Ν. Σπυροπούλος ἐκ Ρενδίνης ἔχουσα οὕτως «† Ἐτους

ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ζωγράφων ἀναγραφόμενον Διονυσίου Ἱερομ. τοῦ ἐκ Φουρνᾶ (σελ. 245 Ἀθήναι 1853). Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπόστασις τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας κοινοπόλεως Φουρνᾶ εἶναι διώροφος, ἴσως ὁ πολὺς Διονύσιος κατ' ἐπίσκεψιν τινὰ τῆς Μονῆς μόνος του νὰ εἰκόνησε τὴν τε παράστασιν καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἔχον οὕτω.

«Βλέπον κλίμακα πρὸς πόλον ἐστραμμένην
 ὀρθῶς νόει μοι ἀρετῶν ἀναβάσεις
 ῥευστοῦ βίου οὖν ἐφυγῶν ὅσου τάχος
 ἴθε πρὸς αὐτὴν καὶ ἀνελθε ἐμπόνως
 ἔχων δὲ φρουροὺς τοὺς χοροὺς τῶν Ἀγγέλων
 λόχος διέλθεις τῶν πονηρῶν δαιμόνων
 ὅπως ἀνελθὼν εἰς πύλας οὐρανίου
 ἔξεις στέφανον χειρὶ Κυρίου.»

Ὁ Καιρὸς ὡς τὰ πάντα δαμάζων ἦτο ὑπόθεσις τῶν τότε Ἀγιογράφων, εἰς πολλὰς ἀγιογραφικὰς παραστάσεις εἰκονιζόμενος. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι καὶ ἐν τῇ προχριστιανικῇ ἐποχῇ ἦτο μέλημα τοῦτο καὶ τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν ἐπιγραμματοποιῶν, εἰς εἰδῶλα τῶν Ναῶν. Ἐκεῖθεν ἡ τοῦ καιροῦ παράστασις μετεφέρθη καὶ ἐν τῇ ἀγιογραφικῇ τέχνῃ ὡς ἐκδήλωσις τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων. Εἶναι γνωστὸν τὸ ἄγαλμα ὅπερ ἔστησεν ἐν τῷ ἐν Σικυῶνι Ναῷ ὁ γλύπτης Λύσιππος δι' ὅπερ διάφορα διεσώθησαν ἐπιγράμματα, ἐν τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων ἀναγράφεται κάτωθεν τῆς παραστάσεως τοῦ Καιροῦ ἐνταῦθα, ὅπερ σημαίνει ὅτι οἱ ἐν τῇ Μονῇ ῥενδίνης ἐνδιαιτόμενοι εἶχον γνῶσιν καὶ τῆς θύραθεν παιδείας. Ἄρχεται δὲ τὸ ἐπίγραμμα.

«Τίς πόθεν ὁ Πλάστης; Συκιώνιος οὖνομα δὴ τίς; Λύσιππος
 σὺ δὲ τίς; Καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ ἔπιτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβικας;
 αἰετρίχάω.»

Ἡ τρίτη παράστασις εἶναι ζωδιακὸς τροχὸς περὶ τοῦ ὁποῦν κρατοῦνται ὀκτὼ ἄνδρες, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἀνερχόμενοι χαίρουσιν ἀπολαμβάνοντες τῶν ἀγαθῶν τῆς νεότητος, περίλυτοι δὲ εἰσὶν οἱ κατερχόμενοι, ἕως οὗ ὁ τελευταῖος καταπίπτει εἰς τὸν ἀνοικτὸν τάφον, ἀριστα ἀπεικονιζομένης τῆς τοῦ βίου ματαιότητος. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Οὗτος ὁ κύκλος ὃν ὄρας ἄνθρωπε ἐμπροσθέν σου ὡσπερ τροχὸς γὰρ στρέφεται πάση στιγμῇ καὶ ὥρα, τοὺς ὄντας κάτω τάχιστα εἰς ὕψος ἄνω φέρη. . . .». Τοιαῦται αἱ συμβολικαὶ τῶν ἐγκοσμίων παραστάσεις εἰς αἷς τόσον ἠρέσκετο ὁ τότε Μοναχικὸς βίος.

Μετὰ ταῦτα ἐπακολουθοῦν εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ τοίχου αἱ ἐν-

«θυμήσεις» ἤτοι διάφορα σύγχρονα γεγονότα ἃ πρὸς ἐνθύμησιν ἔγρα-
φον οἱ Μοναχοὶ διὰ τῆς χειρὸς τῶν ὁτέ μὲν ἐπὶ τῶν τοίχων ἄλλοτε εἰς
ἐξώφυλλα βιβλίων ἐξ ὧν πολλά ἐκ τούτων πληροφροσούμεθα. Ἐχουσι
δὲ οὕτω «Ἰουλίου 22, 1817 ἦλθε ὁ γέρο Ἀληβεζίρης στὴ ρενδίνα καὶ
ἔκατσε ἡμέρας τρεῖς εἰς τὸ γλους».

«1790 φλεβαρίου 2 τὸν ἔκλισαν τὸν Ἀχμέτη
στὸ Νταουκλῆ οἱ ζορμπάδες τὸ ἔβγαλαν
κρυφὰ καὶ τοῦ πῆραν τὰ ἄλογα».

«1789 ὁ Ἰσουφαγᾶς χάλασε τοὺς ζορμπάδες
σκότοσε καὶ τοὺς Κοντογιανναίους.».

«1790 γεναρίου 15, ἀργυροκαστρίτες
καὶ κονιάριδες κάμανε ζορμπαλίκη
κάψανε τὰ χωριᾶ στὸ κάμπο καὶ
πήρανε τὰ ἄσπρα».

«1793—Ἰουλίου α' θήμησις ὅπου ἦλθε
ὁ μητροπολίτης δυονύσιος λαρίσεως μαζὺ
μὲ δύο Ἀρχιερεῖς ναίων πατρῶν καὶ θαναμακοῦ
μὲ τὸ ἀρχοντόπουλο καὶ εἶχανε 30 ἄλογα
50 νομάτοι» (Νεαὶ Πάτραι εἶναι ἡ Ὑπά-
τη, ἀρχοντόπουλο δὲ ὑπονοεῖ τὸν υἱὸν τοῦ
ἀρχοντος Ῥενδίνης καὶ φίλου τοῦ Ἀλῆ πασᾶ
Τσουλάκογλου).

«Θύμεισι ὅτι σκότοσαν τὸν γιαννακὸ κο-
σταρᾶ φουρνιότη 1795.».

Τοιοῦτον τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ῥενδί-
νης ἐρήμου ἀπὸ ἐτῶν οὔσης, καὶ ἦν ἤδη μοχθοῦμεν ἵνα κατὰ τὸ δυ-
νατὸν συντηρήσωμεν.

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Μονῆς εἶναι ἡ κωμόπολις Ῥενδίνα ἀρι-
θμοῦσα νῦν 500 οἰκογενείας ἔδρα ἄλλοτε Ἐπισκοπῆς. Ὁ Ναὸς τοῦ
Ἁγίου Γεωργίου σχήματος Βασιλικῆς ἔχει κατακοσμηθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρ-
χοντος Τσουλάκογλου. Ἐνωθεν τῆς Εἰσόδου τῆς πλαγίας θύρας ἀνα-
γράφεται. «Ἀνιστορήθη οὗτος ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ Ἁγίου
ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου διὰ συνδρομῆς
καὶ ἐξόδους τῶν τιμωτάτων καὶ εὐγενεστάτων ἀρχόντων καὶ κληρι-
κῶν τῆς πολιτείας Ῥενδίνης Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου καὶ
λογιωτάτου Ἐπισκόπου κ. κ. Ζωσιμᾶ, προαστεύοντος δὲ τοῦ τιμωτά-
του κ. κ. Κωνσταντίνου ἐτελειώθη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Σεραφεῖμ Ἱερομ.

ἐκ τῆς Χίου καὶ Δημητρίου Ἀναγνώστου ἐκ Μετζόβου κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος αψφθ diocesi Semca de Sarpetiari».

Ἐκ τῆς ὥρας Πύλης «Δέσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Δημητρίου Τσολάκογλου 1794».

Ἐπὶ ἁγίου Ποτηρίου «Ζωηροῦτῳ σώματι ψυχὴν λόγε Δημ. Τσολάκογλου 1797».

Ἐπὶ εἰκόνας τοῦ Ἁγ. Γεωργίου «Ὁξὺς πέλων σὺ προστάτης μάκαρ Γεώργιε ἐνδοξον ἀθλητῶν ῥόδον εὐωδιάζων τὴν ὑψηλίον ξένως· πρόστηθι κἄμοῦ υἱέων τε καὶ γένους καὶ σαῖς λιταῖς φύλαττε ἀεὶ παμμάκαρ Δημητρίου λάτρου σοὶ οἶκον καὶ πάτρην. Δέσις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Δημ. Τσολάκογλου τοῦ ἐκ Ῥενδίνης 1794».

Ἐπὶ τῆς ὁροφῆς ἀναγράφεται «εἰς τὸ αψφθ ὀκτωβρ, 26 ἀνεκαινίσθη ὁ περικαλλῆς αὐτὸς ὄροφος διὰ συνδρομῆς τοῦ εὐγεν. ἀρχόντος Δημητράκη Τσολάκογλου ἐπὶ ἀρχιερέως Ἰακώβου, χεῖρ Δημητρίου καὶ Ἰωάννου δομανιτῶν». Φαίνεται ὅτι ὁ Ἰάκωβος οὗτος ἦτο τελευταῖος Ἐπίσκοπος Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης, ὑπαγομένης εἰς τὴν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης.

Ἐπὶ Ἀρχιερατικοῦ βιβλίου Λειτουργίας ἀναγράφεται «Καὶ τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς χρῆσιν Λαρίσσης Γαβριήλ. (δι' ἄλλης χειρὸς) Ἐδωρήθη παρ' αὐτοῦ τοῦ Θαυμακοῦ Ζωσιμᾶ 1721, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφιερῶθη εἰς τὸν Ναὸν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς κόμης Ῥενδίνης». Ἐπίσκοπος Λιτῆς καὶ Ῥενδίνης ἀναγράφεται καὶ ὁ **λογιώτατος** Δαμασκηνὸς ὡς ἀναφέρεται οὗτος εἰς γράμμα τοῦ Πατριάρχου Μητροφάνους (1568) καὶ ἀλλαχοῦ (ἴδε Ἐπετ. Παρνασοῦ 1904 ὑπὸ Κεραμέως). Εἶναι περίεργον ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ αὕτη ὑπήγετο οὐχὶ ὑπὸ τὸν Λαρίσσης, ἀλλ' ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης (ἴδε Ὁρθοδοξία Κωνσταντινουπόλεως τεῦχος 32 σελ. 235), ἐνῶ ἡ πλησίον Ἐπισκοπὴ Λητζίς ἢ Τζᾶς καὶ Ἀγράφων ὑπήγετο ὑπὸ τὸν Λαρίσσης, μὲ πρωτεύουσαν τὴν ἀρχαίαν κωμόπολιν Φουρνᾶ ἥτις μόλις δίωρον ἀπέχει τῆς Ῥενδίνης.

Ἐπὶ τῆς στήλης τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἀναγράφεται «Ἐγκα νιάσθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. κ. Ζωσιμᾶ τὸ ὅμοιον καὶ ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἰς τὸν μαχαλᾶν Χοτένα τῷ αψκβ Ἰουλίου η'». Περίεργον εἶναι ὅτι τὸν καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ῥενδίνης ἔδρα οὕσης Ἐπισκοπῆς ἐνεκαινίασεν ὁ Θαυμακοῦ ὡς καὶ τὴν Ἁγ. Παρασκευὴν τοῦ δίωρον ἀπέχοντος χωρίου Χοταίνα, ἴσως ἦτο κενὴ ἢ Ἐδρα. Τὸν Ἐνοριακὸν Ναὸν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς Χο-

ταίνης πρὸ εἰκοσαετίας ἀνεγερθέντα καταστροφέντος τοῦ παλαιοῦ ἐνεκαίνιασamen κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Εἰς τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ τοίχου τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει κατὰ τὴν συνήθειαν ὁ Σταυρὸς καὶ τὰ ἀρχικά γράμματα.

I Σ	X P
N I	K A
Φ	X
Φ	Π
Γ	K
Π	Γ
T	A.

Παραπλεύρως τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ὑπάρχει τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀρχαιότερον τοῦ κυρίως Ναοῦ. Ἐπὶ τῆς προθέσεως ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή. «Ἐκτίσθη ὁ τίμιος καὶ Ἱερός Ναὸς τῶν Ἁγίων Δημητρίου καὶ Γεωργίου ΑΧΕΒ (ἦτοι 1662) ἱερατέβοντος Δημητρίου Ἀποστολίου Ἰακουμῆς Ἰωάννου Ζαχαρίου τῶν Ἱερέων καὶ ὅποιος τῶν Ἱερέων λειτουργήση καὶ δὲν τοὺς μνημονεύση νὰ εἶνε ἀσυγχώρητος». Ἐν τῷ Ναϊδίῳ τούτῳ πλεῖστα φορηταὶ εἰκόνες λαμπρᾶς τέχνης εἰσὶ παρερρημένα.

Ἐπάρχει καὶ ἕτερος Ναὸς τοῦ Ἁγ. Νικολάου οὗ αἱ τοιχογραφίαι ἀτυχῶς κατεστράφησαν δι' ἐπιχρίσματος ἀσβέστου, φέρει ἐπιγραφὴν 1725.

Ἐν Ρενδίῳ σώζονται εἰσέτι τὰ ἔρειπια τοῦ Πύργου τῆς ἰσχυρᾶς οἰκογενείας τῶν Τσολάκογλου, ἔνθα ὡς ἡ παράδοσις διέσωσεν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, ἀφοῦ κατ' ἔτος ἐλούετο ἐν Σμοκόβῳ εἰς τὸν λουτήρα ὅστις μέχρι σήμερον φέρει τὸ ὄνομά του, ἀνεπαύετο εἶτα εἰς τὸν Πύργον τοῦ φίλου του Τσολάκογλου μετὰ τῆς Κυρᾶ Βασιλικῆς. Ἐπὶ τῆς σωζομένης πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή.

«Προμαχὼν εἰμὶ μᾶλλον ἕψος ἔχω
φυλάττω ὄπλους ἀμφοτέρους τοὺς πύργους
πλήττω ἀφειδῶς ἀντιπάλους καὶ φῶρας
διὰ τῶν ὀπῶν ἐν σφαίραις μολιβδύναις».

Ἐν τῷ χωρίῳ Δεμερλῆ ἔνθα νῦν διασταυροῦνται οἱ Σιδηρόδρομοι τοῦ τέως δήμου Εὐνδρίου, ὑπάρχει ὁ Ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Κοιμήσεως, ἐν ᾧ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἀνάκειται μεγάλου σεβασμοῦ ἀπολαμβάνουσα ἀνὰ τὰς Ἐπαρχίας Φερσάλων Δομοκοῦ καὶ

Καρδίτσας. Ὁ Ναὸς εἶναι νεότερον κτίσμα ἀγιογραφημένος ἔχων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ἣν ἐδημοσίευσεν πρὸ ἐτῶν ὁ Θεσσαλὸς Ἱστοριοδίφης κ. Χρ. Καλοκαιρινὸς «~~Ἀνεγέρχεται ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος Ναὸς ὁ τιμώμενος καὶ σεμνυνόμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κατὰ τὸ ἔτος ἀφ' ἧς~~ (1778). Κατὰ δὲ τὸ ἔτος ἀφ' ἧς (1786) ἐξωγράφηται καὶ κεκαλλώπιστα καὶ εἰς τὸ ὁρώμενον κόλλος ἐλήλυθεν δι' ἐξόδων τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν συνδρομῆς τοῦ αἰδεσιμ. Κυρ. Παπαρίζου καὶ κύρ. Ἀθανασίου τοῦ ποτὲ Ἱερέως Γεραποστόλη τοῦ πικλήν Νταούτη, Ἐπισκόπου ἀγίου Μελετίου ἀρχιερέως Μητροπολίτου Λαρίσσης τῆς κάτω δευτέρας Θετταλίας, καὶ ἐφημερεύοντος τοῦ ἄνωθεν κ. Παπαρίζου καὶ κ. Παπασεργίου. Ἐξωγραφῆθη δὲ διὰ χειρῶν Γεωργίου τοῦ ἐκ κόμης Μαυρέλη ἐπαρχίας ἀγίου Ν. Πατρῶν καὶ ἐτέρου Γεωρ. Ἀναγνώστου ἐκ κόμης Φουρνᾶ τῶν Ἀγραφῶν ἐπαρχίας Ἀγίου Τζᾶς ἀψιστ Μαῖου 28».

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὀροσειρὰν τῆς Πίνδου τῆς ἐκτεινομένης πρὸς τὴν Ἐπαρχίαν Καρδίτσας, εἰς λίαν περιόπτον σημεῖον ὑπέρεκται ἡ Ἱερὰ Μονὴ Κορώνας εἰς μνήμην τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου τιμωμένη. Εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ὠνομάζετο ἡ «Ἱερὰ Μονὴ τῆς Κρουεράς Πηγῆς» φαίνεται δὲ ὅτι κοινῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὠνομάζετο «Κορώνα» λόγῳ ὅ,τι ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας εἰς ἣν κεῖται ἐπιστέφει τὸ σημεῖον εἰς ὃ εὐρίσκεται μακρόθεν ἐκ τῆς πεδιάδος θεωμένη. Ὁ Ναὸς κεῖται ἐν τῷ μέσῳ σχήματος Σταυροῦ μετὰ Τρουλλοῦ καὶ Νάρθηκος, ἀριστερᾷ δὲ τῷ εἰσερχομένῳ εὐρίσκεται παρεκκλήσιον ἔχον εἴσοδον ἐκ τοῦ Νάρθηκος. Ὅλος ὁ Ναὸς ὁ Νάρθηξ καὶ τὸ παρεκκλήσιον τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προδρόμου εἰσὶν ἀγιογραφημένα μετ' ὠραίας τέχνης ἀπεικονίσματα. Ἡ Μονὴ αὕτη εἶναι διάσημος ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἐν αὐτῇ ἐκάθη καὶ ἐμόνασεν ὁ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος ἀμάσας Σεραφεῖμ Ἡγούμενος αὐτῆς, κατόπιν, καὶ εἶτα Ἀρχιεπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου. Εἶναι ἱστορικῶς γνωστὴ ἡ κατὰ τῶν Τούρκων ἐπανάστασις κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοῦ Μητροπολίτου Τρίκκης Διονυσίου τοῦ ἐπιλεγομένου Σκυλοσόφου καὶ τὸ οἰκτρὸν τέλος αὐτῆς καὶ αὐτοῦ, ἐξ οὗ δεινὸς διωγμὸς ἐπηκολούθησε τῶν χριστιανῶν. Ὁ Σεραφεῖμ τότε προστατεύων ἐρρωμένως τὸ ποίμνιόν του, ἀπηγγονίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Φαναρίῳ, εἰς δένδρον ὅπερ ἐνθυμοῦνται οἱ γεροντότεροι, ἐτιμήθη δὲ ὡς Ἱερομάρτυς ἅγιος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, μεγαλοπρεποῦς ἀνεγερθέντος Ναοῦ ἐν ᾧ τόπω τὸ μαρτύριον αὐτοῦ οὐ ἦ

μνήμη τιμᾶται τῇ 4 Δεκεμβρίου. Ἐπὶ αἰῶνας ἤδη ὁ Ἱερομόργυς Σεραφεὶμ γεραίρεται ὡς πολιοῦχος τοῦ τόπου, ἡ δὲ ἅγια αὐτοῦ Κάρα λαμπρῶς καὶ σεπτῶς τιμωμένη καὶ ἐν τῇ Μονῇ ἀποκειμένη θαυματουργεῖ, μεγάλου ἀπολαμβάνουσα σεβασμοῦ ἐν ὅλῃ τῇ Θεσσαλίᾳ. Ἀνακαινιστὰι τῆς Μονῆς ἐγένοντο οἱ διατελέσαντες Ἡγούμενοι Χριστοφόρος Παπανδρόπουλος καὶ ὁ νῦν Μητροπολίτης Κορινθίας Δαμασκηνός.

Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ εὗρηται αἱ ἐξῆς δύο ἐπιγραφαὶ ἢ μία κάτωθεν τῆς ἄλλης κείμεναι.

«Τέρμα..... ἰδρωῶτος Δανιὴλ ἀζεύκτου·

Ναὸς ὄδ' ἀχράντου κτήσατο Παναγίης·

Ἀνδρέου εὐτραφέος πλήθεσιν εὐπραγίης καὶ

Ἑπτακισχιλίῳ ἐννενηκοστῷ πέμπτῳ ἔτει· Αὐγούστου.

Ἐτέρα

«Πρὸς τὸν σὸν ὦ Δέσποινα νεῦσον ἱκέτην·

ὀλοψύχως κλίνοντα νοῦ τὸν αὐχένα·

Ῥῦπον δὲ φιλοῦντα ψυχῆς σμήχειν ἄγαν·

Φάσκω πενητὸν τουτονὶ τὸν Ἀνδρέαν·

ὑπ' οὐδενὸς πάντων ὅς ἦσης ἰσχυός·

Ῥωσθεῖς στολίσαι τὸν Ναὸν σου τόνδε ὄλον·

ἰδρῖος ἀζῦγου Δανιὴλ χαίροι·

ὀλβίζεται μὲν ὑπὸ τῶν εὐ εἰδότεων·

σώζοι δὲ Σωτὴρ τοὺς βιούντας ἐμφόβως·

Ἄνωθεν τῶν δύο ἐπιγραφῶν εἰκονίζεται ὁ κτήτωρ κρατῶν ἐν τῇ παλάμῃ ἀπεικόνισμα τοῦ Ναοῦ, ὠνομάζετο δὲ Ἀνδρέας Μπούνος, ἢ μᾶλλον ὁ ἱστορίας τὸν Ναόν. Τὴν Μονὴν ἐπεσκεψθῆ καὶ ἐμελέτησεν πρὸ ἐτῶν ὁ διακεκριμένος Βυζαντιολόγος κ. Ἄν. Ὁρλάνδος, ἀγνοῶ ὁμως ἂν ἐδημοσίευσε τὰς ἐπιγραφάς.

Εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Προδρόμου εἰκονίζεται ὁ κτήτωρ κρατῶν τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου μὲ ἐπιγραφὴν «Εἶμαι ὁ κτήτωρ ἐκ χωρίου Βραγιανῶν Ἀποστολῆς ἔτει ἀπὸ Χρ. α ψ λ ε». Εἰς τὸν τοῖχον τοῦ παρεκκλησίου εἰκονίζονται κατὰ σειρὰν ὁ Ἅγιος Σεραφεὶμ ἐκ χωρίου Μπεζούλας Ἀγράφων, ὁ Ἅγιος νέος ὀσιομόργυς Δαμιανός ¹ ἐκ χω-

1. Ὁ Συναξαριστὴς ἀναφέρει Δαμιανὸν νέον Ὀσιομόργυρα ἐκ κόμης Μυρσίχου (ἴδε Κ. Χ. Δουκᾶκη Φεβρουάριος) ἣτις ὑπάρχει ἐν τῷ τέως δήμῳ Συλάνων Καρδίτσης. Ὁ δὲ ἐν τῷ Πανεπ. Τυβίγγης ἀποκείμενος Κώδιξ τοῦ Μαρτ. Κρουσίου ἀναγράφει ἀκολουθίαν νέου Ὀσιομόργυρος ἐκ κόμης Ῥίχου Β. Δαμιανοῦ (ἴδε Β. Α. Μυστακίδου Θεταλικά Σημειώματα Κων]πολις

ρίου Καρίτσα Ἀγράφων, ὁ Ἅγιος Μιχαὴλ ἐκ χωρίου Γρανίτσα Ἀγράφων, ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ ἐν Ὀλύμπῳ ἐκ χωρίου Σκλαταίνης Ἀγράφων. Ἐπὶ τοῦ βορείου τοίχου τοῦ Ναοῦ παρὰ τὴν θύραν τοῦ Ἱεροῦ, ὑπάρχει ἐξέτηλος τὴν ἐπιγραφὴν διὰ γραμματίων οὐχὶ κεφαλαίων, ἐν ἧ ἀναγράφονται τὰ καθήκοντα τῶν Ἐφημερίων Διακόνων ψαλτῶν καὶ κανδυλαναπτῶν, μολὶς δὲ ἤδη ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς «. . . . Ἀρχιερέως τοῦ Πανιερωτάτου ἁγίου Μητροπολίτου Ἰωάσαφ Λαρίσσης καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Λαυρεντίου Καποῦ καὶ Φαναρίου. . . .». Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ «Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου» ἢ κατόπιν «Φαναριοφερσάλων» ἐπιτοφορεῖτο τότε «Καποῦ καὶ Φαναρίου», ἀναμφιβόλως δὲ ὁ τίτλος οὗτος εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ «Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου». Μέχρι τοῦ νῦν ὑπάρχουν χωρὶα Καπᾶ μία ὥρα μακρὰν τῆς κωμοπόλεως Φαναρίου, καὶ Νεοχώριον δίωρον ἀπέχον τῆς Μονῆς ἔνθα καὶ εἰς ἐρεῖπια κατὰκηται ὁ Μητροπολιτικὸς οἶκος τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ. Ἀναφαίνεται δὲ κατὰ περιόδους ὡς Ἐπισκοπὴ ὡς Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ὡς Μητρόπολις· (Ἴδε Ὁρθοδοξία τεύχος 32 σελ. 235—236)¹. Εἰς τὴν στήλην τῆς ἁγίας Τραπέξης ἀναγινώσκονται «. . . ὑπὸ κ. Λαυρεντίου. . . ἔτει Ζ ἢ Ε. . . Ι Ε Π», φαίνεται ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Λαυρεντίος ἐτέλεσε τὰ Ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ. Ὁπισθεν εἰκόνας τῆς ἁγίας Ἄννης ἀναγράφεται «ἀπὸ Χριστοῦ 1504». Εἰς Σταυρὸν εὐλογίας ὑπερφυσικοῦ μεγέθους λίαν καλλιτεχνικοῦ ἀναγράφεται «ἔτει 1664

1923 σελ. 22). Πρὸκειται ἀναμφιβόλως περὶ τοῦ ἰδίου προσώπου ἐκ Καρίτσης μᾶλλον καταγομένου καὶ οὐχὶ ἐκ Μυροχόβου, ἢ Ῥιχόβου, διότι ἐν τῷ ἄνω Κώδικι ὑπογράφεται ὁ Ῥενδίνης Δαμασκηνός, ἡ Καρίτσα δὲ νῦν ὑπαγομένη εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Ἐθρυτανίας εἶναι πλησίον τῆς Ῥενδίνης. Ἐν τούτοις εἰς τὸν χειρόγραφον κώδικα ὃν ἀνεῦρον ὡς προανέφερον εἰς τὴν ἔρημον Μοῆν τοῦ Σιάμου, ὑπάρχει ἀκολουθία τοῦ ὁσιομάρτυρος Δαμιανοῦ, δὲν γνωρίζω ὅμως κατὰ πόσον εἶναι ἡ ἰδία μὲ τὴν ἀκολουθίαν Δαμιανοῦ ὁσιομάρτυρος περὶ ἧς ὁ κ. Μυστακίδης ἀναφέρει. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἔχει οὕτω Μὴν Φεβρ. εἰς τὰς ΙΔ, εἰς τό, Κύριε ἐπέκραξα

«Τῶν Λαρίσσαιων τὰ πλήθη»

Εἰς τὸν Ὅρθον

«Ἀγάλλου καὶ χόρευε Λάρισσα πόλις καὶ σκίρτισον».

Εἰς τὸ Συναξάριον

«Οὗτος ὁ Ὅσιος μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Δαμιανός, ὑπῆρχει ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Σουλτάνου Σελῆμ ἐκ τῆς δευτέρας τῶν θετταλῶν ἐπαρχίας ἐκ κώμης Ῥιχόβον».

1. (Περβλ. ἡμετέραν διατριβὴν ἐν περιοδ. Κερκύρας Ἅγιος Σπυριδῶν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων Μάρτιος 1929).

Χρῦσανθος χρυσοχός». Ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου «Χριστοῦ Γεωρ. Μενεξῆ 1797».

~~Δύωρον τῆς Μονῆς Κορώνης ἐν μέσῳ ἑλατοβοιδοῦς τοποθεσίας~~
~~κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος εἰς ἐρείπια. Κατὰ τὴν Ἐπα-~~
~~νάστασιν τῶν Ἀγρῶν 1854, ἐκὰθ' ὁ Ναὸς καὶ ἀνωκοδομήθη ἵνα~~
~~πάλιν εἰς ἐρείπια μεταβληθῆ, σώζεται ὁ δυτικὸς τοῖχος τοῦ Ναοῦ,~~
~~ἄνωθεν δὲ τῆς θύρας ἀναγράφονται «Ἐπὶ Φαναριοφερσάλων Νεο-~~
~~φύτου 1860», τοῦ κατόπιν Λαρίσσης. Εἰς τὰ ἐρείπια δὲ παρακειμένου~~
~~παρεκκλησίου ἀπόκειται πλᾶς ἀναγράφοντα ἀρχικὰ γράμματα μὲ χρο-~~
~~νολογίαν 1811. Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ παρεθέριζον οἱ Μητροπολίται~~
~~Φαναριοφερσάλων, ὁ δὲ τελευταῖος Ἰλαρίων διέμενε τὸ πλεῖστον τοῦ~~
~~χρόνου. Εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν οἰκοδομήθησαν μόλις, 120 ἀγρο-~~
~~ικαὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Πλαστήρα ἰδρυθέντος ἀγροτικοῦ συν-~~
~~ταρισμοῦ Καρδίτσης «Νεραΐδα», πρὸς παραθερισμὸν τῶν μελῶν ἐκ~~
~~Καρδίτσης καὶ Τρικκάλων δαπανηθέντων ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατομ. δραχμῶν,~~
~~τοκοχρεωλυτικῶς καταβαλλομένων. Ἴσως θὰ εἶναι ὁ ὠραιότερος ἐξο-~~
~~χικὸς συνοικισμὸς τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου ἐκεῖθεν νὰ διέλθῃ καὶ~~
~~ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς Καρδίτσης—Ἁγρινίου, ἣτις θὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν θελ-~~
~~τικὴν Ἀγρόπολιν.~~

Πλησίον τῆς παλαιᾶς ὀροθετικῆς γραμμῆς τοῦ 1882 ὑπάρχει εἰς ἐρείπια ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μούχας εἰς μνήμην τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος, ἀπέχουσα ἡμίσειαν ὥραν μικροῦ ὀμωνύμου συνοικισμοῦ ἐξείκοσι ποιμενικῶν οἰκίσκων. Ὁ Ναὸς σχήματος Σταυροῦ ἔχει κατατέση μόνον τοῦ Ἱεροῦ Βήματος σωζομένου.

Ἡ Μονὴ περιβάλλεται ὑπὸ πυκνοτάτου δάσους Ἐλάτων ἐνῶ ὑπάρχουσι καὶ ζαρκάδια καὶ λαγωοὶ ἄφθονοι. Ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Καρδίτσης ὑπάρχουσι τὰ δυσκοπτήρια ἐξαιρέτου τέχνης μὲ ἐπιγραφὴν «Τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μούχας Ἰωσήφ Ἱερομονάχου 1737».

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ χωρίου Μούχα φέρει χρόνον ἐκδόσεως ΑΦΟΕ (1575) καὶ ἀνήκεν ὡς ἀναγράφει εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μούχας.

Ἐν τῇ Μονῇ Κορώνης εἰς δασώδη τόπον ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πέτρος ἐπὶ χαμηλοῦ ἐδάφους περιβαλλομένη ὑπὸ ὄροσειρᾶς εἰς μνήμην τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἐπὶ ἔτη ἡ Μονὴ ἦτο ἔρημος καὶ διὰ διατάγματος ἐπανδρῦσαμεν αὐτήν. Μεγαλοπρεπέστατος καὶ καλλιτεχνικώτατος ὁ Ναὸς ἀγιογραφημένος μὲ ὑψηλὸν ἐν τῷ μέσῳ

Τροῦλλον, με ξυλόγλυπτα ἐπίχρυσα Τέμπλον καὶ δύο προσκυνητάρια, με πλήθος ἐξαιρέτων φορητῶν Εἰκόνων, καὶ με παρεκκλήσιον τῆς Μεταμορφώσεως εἰς ὃ ὁδηγεῖ μικρὰ θύρα ἐντὸς τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ Νάρθηκος.

Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἄνωθεν τῆς Κυρίας Εἰσόδου ὑπάρχει μόνον ἡ χρονολογία ᾽Ετει ΖΡΛΓ». Ἐπὶ κυτίου Λειψάνων τοῦ Ἁγίου Φιλοθέου τὸ ἔτος 1740, κάτωθεν Εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ τὸ ἔτος 1784. Εἰς τὸν τοῖχον τῆς προθέσεως «Μνήσθητι Κύριε τῶν κτητόρων Δανιὴλ Φιλαρέτου Λαυρεντίου Ζωσιμᾶ καὶ Στεφάνου Ἀρχιερέως». Ἄνωθεν τῆς κυρίας θύρας τοῦ Ναοῦ ἐν τῷ Νάρθηκι ἀναγράφεται «Παντίνασσα πανύμνητε Κυρία Θεοτόκε ὡς οὐσα χαριτόβρυτος πηγὴ πασῶν χαρίτων, τοὺς σὲ ποθοῦντας εὐσεβῶς σὺν τῷ Ναῷ σου σκέπε φρούρει καὶ διαφυλάττε καὶ ἐμὲ τὸν εὐλαβῶς σὲ καθιστορήσαντα καὶ τὸν ἐξ ὅλης καρδίας ὄλον του τὸν ὄλβον περὶ σοῦ δαπανήσαντα, δ' ἔκ καὶ τὸν Ἑγουμενεύοντα ὡς τὰ ὀνόματα τοῦ μὲν ἱστοριστοῦ Κωνσταντίνος, τοῦ δὲ Ἑγουμένου Ἰάκωβος Ἱερομόναχος ΑΨΠΘ. Τοῦ δὲ πληρωτοῦ Παχώμιος Μοναχὸς τὰ δὲ ἕτερα Παρθένιος Κοσμᾶς Ἀρσένιος Δοσίθεος Δανιὴλ τοῦ Ἱερομονάχου». Ἀναμφιβόλως ὁ Παχώμιος εἶναι ὁ πληρωτὴς τῶν ἐξόδων τῆς ζωγραφικῆς τοῦ Νάρθηκος.

Πλὴν τῆς κυρίας εἰσόδου ἐκ τοῦ Νάρθηκος εἰς τὸν Ναὸν ὑπάρχουσιν ἑκατέρωθεν καὶ δύο μικραὶ πύλαι, ἄνωθεν τῆς δεξιᾶς ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς. «Ἐρχόμενοι διὰ ταύτης δὲ τῆς Πύλεως ἄρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν πλατυτέραν καὶ ἀνασσαν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἵνα αὐτὴν ἔξετε βοηθὸν ἐν τῇ τοῦ Υἱοῦ τῆς μελλούσης κρίσει». Ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου καὶ ἄνωθεν τοῦ δεξιοῦ παραθύρου ἀναγράφονται «Ἰστορήθη ὁ θεῖος αὐτὸς καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡγουν Μεταμορφώσεως δι' ἐξόδων τοῦ ὀσιωτάτου ἐν Μοναχοῖς κ. Ἀνθίμου ἐκ κόμης Βλάσδου, ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Λαρίσης κ. Ἰακώβου, Ἑγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις κ. Γαβριὴλ καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερομονάχου Ζωσιμᾶ Ἱερομ. Ἁγίου Προηγουμένου Γρηγορίου Ἱερομονάχου ἔτους Ἑπτακισχίλιω ΡΠΑ (αχογ) μηνὶ Δεκεμ. Ἰνδικτ. ΙΑ χεῖρ εὐτελοῦς Ἰω.». Δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ κτήτορος ὅστις κρατεῖ ἀπεικόνισμα τοῦ Ναοῦ, καὶ ἐλέγετο Παναγ. Κουσκουλᾶς. Περὶ αὐτοῦ λέγει ἡ παράδοσις ὅτι ἦτο Διοικητὴς τῆς Κρήτης ἣς ἐπρόδωσεν εἰς τοὺς Τούρκους, τὸν ἀγῶνα παυθεὶς κατόπιν ἦλθεν εἰς

τὴν πατρίδα τοῦ Νεοχωρίου καὶ προτραπείς ὑπὸ Πνευματικοῦ πρὸς ἐξίλασμόν ἐγένετο κτήτωρ τῆς Μονῆς Πέτρας καὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν ὡς καὶ μιᾶς σωζομένης Γεφυρας.

Φαίνεται ὁμως ὅτι τὸ κυρίως ὄνομά του δὲν ἦτο Παναγ. Κουσκουλᾶς ὡς ἡ παράδοσις τὸ διέσωσεν. Διότι ἡμίωρον τοῦ χωρίου Μεσονικόλα μίαν ὥραν ἀπέχοντος τῆς Μονῆς Κορώνας ὑπάρχει τὸ παρεκκλήσιον τῆς Παναγίας ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκτισε ὁ Κουσκουλᾶς. Τοῦτο εἶναι σχήματος Σταυροῦ μικρῶν διαστάσεων μὲ στέγην κεραμοσκεπῆ ἀγιογραφημένον τῆς συνήθους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καλῆς τέχνης μὲ Τέμπλον ξυλόγλυπτον ἐπίχρυσον, τοῦ ὁποίου ὁμως αἱ φορητὰ Εἰκόνες εἶναι νεωτέρας οὐχὶ καλῆς τέχνης. Εἰς τὸν δυτικὸν τοῖχον τοῦ Ναῖδριου εἰκονίζεται ὁ κτήτωρ γέρον πωγωνοφόρος μὲ ποδήρη μηλωτὴν ἔχων ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἀναπεπταμένας ἐν στάσει προσευχῆς ἐνώπιον Εἰκόνης τῆς Θεοτόκου φυσικοῦ μεγέθους, παραπλεύρως δὲ ἀναγινώσκονται «Παναγιώτης Μολλῆσης ἐκ τοῦ Μέγα Νεοχωρίου καὶ νέος κτήτωρ». Τὸ ναῖδριον φαίνεται ἦτο παλαιότερον ἐρειπομένον καὶ τὸ ἀνήγειρεν ἐκ νέου ὁ Παναγιώτης Μολλῆσης, ὅστις δὲν εἶναι ἢ ὁ Παναγ. Κουσκουλᾶς ὡς διέσωσεν αὐτὸν ἢ παράδοσις εἰς ὅλα τὰ περίξ χωρία. Πλησιὸν τῆς ἄνω παραστάσεως εἶνε ἡ ἐπιγραφὴ ἧς ἀτυχῶς ἔχει καταπέσει τὸ πλέον ἐνδιαφέρον μέρος ἦτοι τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορος καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὡς ἐξῆς «Ἰστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, δι' ἐξόδων τοῦ τιμιωτάτου καὶ εὐγενεστάτου ἄρχοντος Κυρίου. τοῦ ἀπὸ χώρας Μέγα Νεοχωρίου, ἀρχιερατεύοντος τοῦ Πανιερωτάτου ἀρχιεπισκόπου Εὐ...λου Χεῖρ εὐτελοῦς Σαμουὴλ μοναχοῦ. Ἔτει ΖΡΥΕ—ΙΕ.»

Εἰς ἀπόστασιν 50 βημάτων τοῦ παρεκκλησίου ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου κτίσμα τῶν νεωτέρων χρόνων. Τὰ κελλία εἶναι ἐρείπια καὶ μόνον ὁ Ναὸς διατηρεῖται σχήματος Σταυροῦ καμαροσκεπαστος ἐν τῷ μέσῳ ἔχων ἀντὶ Τρούλλου ἡμισφαιρίον μὲ τὸν Παντοκράτορα. Ἡ ἀγιογραφία τῶν τοίχων εἶναι λίαν κακότεχνος καὶ τὸ ξυλόγλυπτον Τέμπλον ἀκαλλές. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον πλέον εἰς τὴν Πίνδον οἱ ἄριστοι ζωγράφοι οἱ καλλιτέχναι ξυλογλύπται ταλιαδοῦροι προσονομαζόμενοι καὶ οἱ ἐκ Καλλαρητιῶν ἀργυροκόποι, ἡ τέχνη εἶχε παρακμάσει μεταδοθεῖσα εἰς ἀκόμψους χεῖρας τῶν ἐκ Σαμαρίνης μπογιατζήδων. Εἰς τὴν μικρὰν μεσημβρινὴν θύρα τοῦ Ναοῦ ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς. «Ἐκ βάθρου μὲν οἰκοδομήθη ὁ πάνσεπτος οὗτος Ναὸς τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἔτει σωτηρίῳ 1842 ὑπὸ τοῦ

πανοσ. κ. Νεοφύτου υἱὸς Παπαδημήτρη ἐκ κόμης Λεβιάδιον ἐπαρχίας ~~Θαυμακοῦ καὶ Γούρα~~, ἔνδον δαὶ ἀγιογραφήθη παρὰ τοῦ ἰδίου, ἐξώδον καὶ τῆς κατὰ πνεῦμα θυγάτηρ Μαγδαλινῆς Μοναχῆς Ἱεραρχούντος Μελετίου Φαναρίου καὶ Φερσάλων 1872, χεῖρ Ἀδαμ. Χρισ. Κράϊα ζωγράφου Σαμαριναίου».

Ὁ ἀναφερόμενος Μητροπολίτης Φαναρίου καὶ Φερσάλων Μελέτιος ἦτο ἱερεὺς ἐν χηρεία μετὰ τέκνων. Εἰς τὴν κυρίαν Εἴσοδον τῆς Μονῆς ἀνωθεν ἐπὶ πλατῶς ἀναγράφονται «ἡ Ἱερά Μονὴ αὕτη ἀνηγέρθη ἐκ τοῦ βάρθρου ἐπὶ τοῦ παν. Μητροπολίτου Φαναρίου καὶ Φερσάλων Νεοφύτου, δι' ἐξόδου τοῦ πανοσ. Νεοφύτου Ἰγουμενοῦ 1859 Ἰουνίου 1».

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ὡς καὶ ἡ ἄλλη κακόγραφος, ἔλειψαν δὲ καὶ αἱ ἀποκτήσεως κόσμου χρονολογίαι καὶ αἱ ἰνδικτιῶνες. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ὁ τίτλος τῆς Μητροπόλεως τότε ἀναγράφεται «Φαναρίου καὶ Φερσάλων» μετὰ τὸν τίτλον δὲ τοῦτον φέρεται ὑπογεγραμμένος «Ὁ Φαναρίου καὶ Φερσάλων Δαμασκηνός» τὸ 1821 ἔτος εἰς τὸν ἀφορισμὸν ὅστις ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Ε' κατ' ἀξίωσιν τοῦ Σουλτάνου ἐξεδόθη κατὰ τῆς ἀρξαμένης ἐπαναστάσεως, ἐν ᾧ κατοπιν ἦτο «Φαναριοφερσάλων» τὸν ὁποῖον τίτλον ἔφερον ὅτε ἡ Θεσσαλία ἀπληθευθῆναι, ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀναγραφόμενος Μητροπολίτης Νεόφυτος ὄν καὶ πρόσθεν ἀνεφέραμεν καὶ ὡς Φαναριοφερσάλων καὶ ὡς Λαρίσσης, ἀφήκεν φήμην σθεναροῦ καὶ δραστηρίου Ἱεράρχου. Ἐπειδὴ ἡ ἐπαρχία ἡμῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ τμήματα τῶν Ἐπισκοπῶν Λαρίσσης, Φαναριοφερσάλων, Γαρδικίου, Θαυμακοῦ καὶ Ῥαδοβισδίου, ἠκούσαμεν καὶ ἀκούομεν κατὰ τὰς περιουσίας ἡμῶν ἀνά τὰ χωρία τὴν πλέον εὐφημον μνεῖαν διὰ τὴν ἐπὶ Τουρκοκρατίας σθεναρὰν δρᾶσιν, διὰ τὴν πολυμαθειαν καὶ πολυγλωσσίαν καὶ διδακτικότητα τοῦ Νεοφύτου, ἐξ οὗ ἀναφέρεται μέχρι τοῦ νῦν ἐγκωμιαστικῶς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν νεωτέρων, «καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς γενεὰν γενεῶν» κατὰ τὸ Γραφικόν. Τοῦτον καὶ ἡμεῖς φοιτηταὶ ὄντες ἐνθυμούμεθα ἱερουργούντα καὶ κηρύξαντα ἐν τῷ παραπήγματι ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς Ναὸς ἐν ὁδῷ Ἁγίου Κωνσταντίνου τῶν Ἀθηνῶν παραπλεύρως τοῦ νῦν Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου Ὀμονοίας, ὅτε τότε ἀνεγείρετο οὗτος.

Μίαν ὥραν μακρὰν τῆς Ἱεράς Μονῆς Κορώνας ὑπάρχει ἡ Ἱερά Μονὴ Ἁγίας Τριάδος Βουνεσίου, καὶ αὕτη νεώτερον κτίσμα τυγχάνων. Ἐχει μεγαλοπρεπέστατον Ναὸν μετὰ δύο Τρούλους ἕνα ἐν τῷ μέσῳ

τοῦ Ναοῦ καὶ ἕτερον ἐν τῷ Νάρθηκι, οὐδὲν ὅμως τὸ ἄξιον παρουσιάζει, διότι ὁ Ναὸς ἔμεινε ἀκαλλώπιστος, ἀνευ ἐπιχρισμάτων δι' ἀσβεστοῦ, μόνον τῆς λιθοδομίας τοῦ κυρίου ἀποπερατωθείσης. Φαίνεται ὅτι ὑπῆρχεν ἕτερος ἀρχαῖος Ναῖσκος, Ἁγιορίτης δέ τις Ἱερομόναχος Ἀθανάσιος τιλοφορούμενος Ἱεροκῆρυξ δι' ἐράνων ἔκτισε τὸ μεγαλοπρεπὲς κτήριο μονάζων ἐκεῖ καὶ ἀποθανών.

Ἐξωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τῆς Μονῆς ὑπάρχει ἐπὶ πλακὸς ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή «Ἐκτίσθη ἔτει 1858 ὑπὸ Ἀθανασίου Ἱεροκῆρυκος ἐκ Γραλίστης Ἀγραφῶν».

Ἐν τῷ τέως δήμῳ Ἀργιθέας ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πετρήλου εἰς μνήμην τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου τιμωμένης ἀπέχουσα ὥραν περίπου τοῦ ὁμωνύμου χωρίου. Σώζεται μόνον ὁ Ναὸς σχήματος Σταυροῦ. εἶναι δὲ καὶ τοῦτο κτίσμα τῶν νεωτέρων χρόνων, ὅτε γενικῶς ἔφθινεν ἡ τέχνη. Ἐξωθεν τῆς θύρας τοῦ Νάρθηκος ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου κάτωθεν δὲ Σταυρὸς μετ' χρονολογίαν ΖΤΑΗ ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ δρυὸς θύρας ἀναγράφεται ἡ ἄνω χρονολογία ἀπὸ Χριστοῦ 1830. Ἄνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ ἀναγράφονται τὰ ἐξῆς «Εἰ μὲν φίλος πέφυκας εἴσελθε χαίρων, εἰ δὲ ἐχθρὸς καὶ βάσκανος καὶ γέμων δόλου, πόρρω πόρρω πέφυγε τῆς πύλης ταύτης, ἵνα μὴ λάβῃς ἄραν ἀντὶ εὐλογίας ὡς ὁ Ἰούδας ὁ τοῦ Χριστοῦ προδότης». Ἄνωθεν δὲ ἀναγράφονται «Ἰστορήθη οὗτος ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἧτοι τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου» πατριαρχεύοντος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου καὶ ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου κ.κ. Διονυσίου τοῦ Σμυρναίου, ἔτει σωτηριῶ αἰωνα Αὐγ. β». Ἐπὶ εἰκόνος τοῦ Προδρόμου «ΖΤΑΨ» (1807). Ἐπειδὴ βιαζόμεθα πρὸς ἀναχώρησιν λόγῳ κακοκαιρίας, παρεκαλέσαμεν καὶ ἀντέγραψατὰς ἄνω ἐπιγραφὰς ὁ ἄριστος τοῦ χωρίου δημοδιδάσκαλος κ. Δ. Διαμαντόπουλος.

Ἐν τῷ ἰδίῳ δήμῳ εἰς ἐλατοβριθῆ τοποθεσίαν ὑπάρχει ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βραγιανῶν μίαν ὥραν ἀπέχουσα τ. ὤ ὁμωνύμου χωρίου τιμωμένη εἰς μνήμην τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, καὶ ὑπαγομένη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ῥαδοβισδίου. Ὁ Ναὸς μικρῶν διαστάσεων εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ, ἀγιογραφημένος ἀνευ Τρούλλου σχήματος Σταυροῦ, ἔχει δὲ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Νάρθηκος τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν, «Ἀνηγέρθη καὶ ἰστορήθη οὗτος ὁ θεῖος Νάρθηξ διὰ συνδρομῆς δαπάνης τε καὶ ἐξόδου τοῦ θεοφιλεστάτου Ἁγίου Ῥαδοβισδίου κ. κ. Καλλινί.

κου τοῦ νῦν ἀρχιερατεύοντος καὶ ἡγουμενεύοντος Κυρίου Χριστοφόρου, καὶ διὰ χειρὸς τοποθέτησάν ταις Θεοδώρου καὶ Ἀθανασίου, τὰ δύο ἀδελφία ἐκ κόμης Πινάσας Μαΐου 25 ἔτει 1797». Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ σώζεται εἰσέτι ἡρημένος ξυλόγλυπτος ἐπίχρυσος κύκλος ὡς ἐσυνηθίζετο, ἐξ οὗ κατὰ γωνιώδη διαστήματα κρέμανται μικρὰ Εἰκονίδια μὲ παραστάσεις ἀγιογραφικὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, παριστάσας ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους ἓνα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἓνα τῶν δώδεκα Προφητῶν, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάζετο χορὸς τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν Εἰκονιδίων ἡρηνται ὡὰ ἐκ σμάλτου κεκοσμημένα δι' ἐπιχρύσων παραστάσεων Σταυρῶν. κτλ. εἰς τὸ ἄκρον δὲ ἐκάστου κρέματαί θήσανος ἐξ ἐπιχρύσων νημάτων

Ἡ Ἐπισκοπὴ Ῥαδοβισιδίου ὑπήγετο ὑπὸ τὸν Λαρίσσης μεταξὺ δὲ τοῦ χωρίου Βραγιανῶν καὶ Ἀραχοβίτισης ὑπάρχει τοποθεσία μὲ παρεκκλήσιον ἣτις φέρει τὸ ὄνομα Ἐπισκοπὴ, ἐν ἣ ἦτο ὁ οἶκος τοῦ Ἐπισκόπου Ῥαδοβισιδίου.

Τὸ Ἱερὸν Ποτήριον φέρει χρονολογίαν 1803 εἰς δὲ τὴν Ἱεράν Πρόθεσιν ἀναγράφεται ὅτι ἀνεκαινίσθη τὸ ἔτος 1777. Παρερρημένα εἰσὶν πλεῖστα βιβλία Ἐνετικῶν ἐκδόσεων τοῦ 1682.

Ἐπὶ κατωφερείας δασώδους ἐξ ἐλάτων πρίνων καὶ κέδρων ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τῆς λεγομένης Καράβας, διότι μακρόθεν αὕτη θεομένη ἔχει σχῆμα πλοίου, κεῖται ἡ Ἱερά Μονὴ Μεξήλου ἐν τῷ τέως δῆμῳ Ἀργιθέας τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας ὀλιγώτερον ἀπέχουσα τοῦ ἡμῶρου τοῦ ὁμωνίμου χωρίου. Τὰ κελλῖα κεῖνται εἰς ἐρείπια ἐν ᾧ ὁ Ναὸς περικαλλέστατος σώζεται σχήματος Σταυροῦ μαρμαροσκέπαστος ἀγιογραφημένος, μὲ ξυλόγλυπτον τέμπλον. Εἶναι ἡ μόνη Μονὴ ἣν δὲν ἐπεσκέφθη αὐτοπροσώπως διότι δὲν ἐγνώριζον τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ἐσχάτως πληροφορηθεῖς. Συνεπῶς αἱ χαρασσόμεναι ᾧδε πληροφοροῖαι ὀφείλονται εἰς τοὺς δύο καλοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ χωρίου Πετρήλου κ. κ. Π. Μαυρομάτην καὶ Δημ. Διαμαντόπουλον ὅστις καὶ περιέγραψεν αὐτήν.

Ἡ Μονὴ στολίζεται ὑπὸ δέκα ἀκμαίων καὶ μεγάλων πρίνων, ἔξωθεν τοῦ Ναοῦ εἰς τὸν προνάρθημα δεξιὰ τῆς εἰσόδου ἐπὶ τοίχου εὔρηνται αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Σωτῆρος κατόπιν τοῦ Προδρομοῦ ἀριστερὰ δὲ τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐνωθεν τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ὑπάρχει σχῆμα Σταυροῦ ὡς

ἔξῃς :

ΦΥΣΩΝ.ΙΣ | ΧΡ. ΓΕΩΝ

ΝΙ | ΚΑ
ΤΙΓΡΙΣ | ΕΥΦΡΑΤΗΣ

καὶ ἄνωθεν ἡ Ἀνάστασις ἐπὶ Εἰκόνας δὲ τῆς Θεοτόκου ἡ χρονολογία 17 Ὀκτωβρ. 1770. Ἐπὶ Εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ Τέμπλου ἀναγράφεται χρονολογία 1720, ἐπὶ τῆς Εἰκόνας δὲ τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ὑπάρχει μικροσκοπικὴ ἐπιγραφή δυσανάγνωστος. Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἄνωθεν τῆς εἰσόδου ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή. «Ἱστορήθη ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας διὰ συνδρομῆς πάντων τῶν χριστιανῶν τῆς αὐτῆς χώρας Μεξήλου καὶ τοῦ πανοσιωτάτου Ἱερομονάχου Ἱερουργοῦντος Ἀνανίου καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀθανασίου τῆ Ἀρχιερατεία τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν Κυρίου Μακαρίου ἐν ἔτει ΖΣΟΙ» ὅπερ ἔτος 7275 ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ἀπὸ Χριστοῦ 1767, κάτωθεν δὲ ὑπάρχει ἑτέρα χρονολογία ΖΣΗΕ ἧτοι 1777. Ἀναμφιβόλως ἂν καλῶς ἀντεγράφη ἡ ἄνω ἐπιγραφή παρουσιάζεται λίαν δυσνόητος, ἰδίως ἡ φράσις «Μακαριωτάτου Ἀθανασίου» εἶναι ἀκατανόητος, ἴσως νὰ ἀναγράφη «μακαρίτου Ἀθανασίου».

Ἐν τῷ ἰδίῳ τέως δῆμῳ Ἀργιθέας εὑρηται ἡ Μονὴ Τριζώλου ἡμῶρον ἀπέχουσα τοῦ ὁμωνύμου χωρίου. Ὅτε Ναὸς καὶ τὰ κελλία ἀπὸ δεκάδων ἔτων κατὰκείνται εἰς ἐρείπια ἐπιμᾶτο δὲ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἐν τινι ἐρήμῳ παρεκκλησίῳ εὔρον ἀντιμίνσιον ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος, ὅπερ ἔχει τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸν ὅτι φέρει πατριαρχικὴν καθιέρωσιν. Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς ἄλλα ὅμοια τοῦτο περιέργως εἶναι κακόγραφον καὶ ἀνορθόγραφον, ἀναγράφει δὲ τὰ ἐξῆς «Θεῖον καὶ Ἱερόν Θεσιασίτριον..... καθιερωθὲν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ δικαίων Θεοπατόρων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης παρὰ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν Δεσπότου καὶ Ἰουμενικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Παΐσιου (;) ἔτει ΕΨΕ—ΙΕ Ἰανουαρίου» ὅπερ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ 1587.

Τόσον εἶναι τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀνὰ τὴν Πίνδον χριστιανικῶν Βυζαντινῶν μνημείων ἅτινα καταδηλοῦσι τὸν χριστιανικὸν ζῆλον τῶν ὄρεινῶν κατοίκων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐπὶ τῶν Ἀγράφων, ἐξ ὧν προήρχοντο καὶ χριστιανοὶ εὐσεβεῖς καὶ γενναῖοι ἀρματοῦλοι, οἱ ἀνὰ τὰ ὄρη ταῦτα κρατήσαντες ἄσβεστον τὴν φλόγα τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ αἰῶνας ἐν δυσχημέροις χρόνοις.

Ἄλλὰ καὶ ἐκ τούτων ἐναργέστατα καταφαίνεται ἡ τῶν καλλῶν τεχνῶν ἀκμὴ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας εἰς τὰ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα μέρη, προκαλοῦσα σήμερον τὸν θαυμασμὸν μὲν τῶν ἐπιγιγνομένων, ἀλλὰ καὶ τὴν θλίψιν διὰ τὴν ἐρημίαν καὶ φθορὰν ἣν ὑφίστανται τὰ Ἱερά τεμένη, ἅτινα ὡς καλλίφωντοι φάροι ἐπὶ αἰῶνας καταυγάζοντες

λαμπρὰς τὰς ἀκτίνας των, περιέσωσαν τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς λοιπὰς παραδόσεις τοῦ σκλαβομένου Γένους.

~~Μετὰ ταῦτα τὰ ἔξης ἐπιπροσθέτω.~~

~~Ὁ ἀγαπητὸς φίλος κατήγηγής τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἀθήνησι Πανεπιστημίῳ καὶ Διευθυντὴς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τμήματος ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων κ. Κωνστ. Ι. Δυοβουνιώτης μὲ ἠρώτησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, διατὶ *ἰδρῶ* Μονάς, μοι ἐγνώρισε δὲ ὅτι ἐγένετο σχετικὴ ἐπερώτησις ἐν τῇ Βουλῇ, δὲν ἐνεθυμῆιτο ὁμως ὑπὸ τίνος βουλευτοῦ, ὅπερ ἄγνωστον ἦτο ἡμῖν, ἥτις ἐπερώτησις διεβιβάσθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἵνα τοῦτο πληροφωρήσῃ τὴν Βουλὴν, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον ἀπήντησεν ὅ,τι τοῦτο εἶναι δικαίωμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ ἀρμοδίου Μητροπολίτου. Εἶπον εἰς τὸν ἀγαπητὸν φίλον Διευθυντὴν ὅτι ἡ ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργεῖου δὲν ἦτο ἡ προσήκουσα, καὶ ὅ,τι ἡμεῖς ἡμεῖθα οἱ ἀρμοδίοι νὰ πληροφωρήσωμεν τὸ ὑπουργεῖον ἵνα ἀπαντήσῃ.~~

Εἶναι ἀληθὲς ὅ,τι εὔρωμεν ἐν τῇ θεοσώστῳ ἡμῶν παροικίᾳ δύο ἐν ἐνεργείᾳ Μονὰς καὶ ἔχομεν ἤδη δέκα τοιαύτας. Οὐδεμίαν ὁμως ἡμεῖς ἰδρῶσαμεν Μονήν, ἐπανιδρῶσαμεν ὁμως τοιαύτας. Ὅταν τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθημεν τὰς ὄσας ἐπανιδρῶσαμεν Μονὰς ἐθανυμάσαμεν τὸ κάλλος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ βαθέως ἐθλίβημεν διὰ τὴν φθορὰν καὶ τὴν ἐρήμωσιν.

Ἐπανιδρῶντες ἄρα αὐτὰς μόνον προεθέμεθα ἓνα σκοπόν, ἵνα συντηρήσωμεν ἐν τῇ σημερινῇ καταστάσει αὐτὰς καὶ διασώσωμεν ἀπὸ τὸν ἀφανισμόν καὶ τὴν ἀπώλειαν, τοὺς ἐξαιρέτους τούτους σταθμοὺς τοῦ προγονικοῦ ἡμῶν κλέους. Ἐὰν κακῶς ἐπράξαμεν οἱ ἐπαίοντες κρινέτωσαν.

Ἐν τῇ κατ' Ἐγγραφᾷ

Ἱερᾷ Μονῇ Ἁγίας Τριάδος Σκλαταίνης κατὰ Σεπτέμβριον

† Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

ΙΕΖΕΚΙΗΛ